

ห้องสมุดพร้อมปัญญา เรือนจำกลางบางขวาง

สุจิต สุธาพา

กรมราชทัณฑ์ได้จัดทำ “ห้องสมุดพร้อมปัญญา” ตามแนวพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ตั้งแต่ปี พ.ศ.2546 โดยจัดทำ “ห้องสมุดพร้อมปัญญา” ในเรือนจำเพื่อให้บริการด้านการศึกษา ข้อมูลข่าวสารสนเทศแก่ผู้ต้องขัง และเจ้าหน้าที่เรือนจำที่ผ่านมาได้ปรับปรุงห้องสมุดในเรือนจำ 60 แห่งทั่วประเทศให้มีความพร้อมในการให้บริการเป็นไปตามมาตรฐานห้องสมุดเรือนจำ/ทัณฑสถาน พ.ศ.2550 ซึ่งได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

ในวันที่ 22 พฤษภาคม 2555 ศาสตราจารย์พิเศษ คุณหญิงแม้นมาส ชวลิต นายกสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ และนางชนิสรา ชุตติภักดิ์ ผู้ช่วยผู้จัดการตลาดหลักทรัพย์ฯ ร่วมส่งมอบห้องสมุดพร้อมปัญญา เรือนจำกลางบางขวาง แก่นายสมศักดิ์ รังสีโยภาส รองอธิบดีกรมราชทัณฑ์ และนายวันดี สิงคเสลิต ผู้บัญชาการเรือนจำกลางบางขวาง

Wisdom Innovative Library of Bang Khuang Central Prison

Suchit Suvaphab

Under the gracious initiative of H.R.H. Princess Maha Chakri Sirindhorn in 2003, the Department of Correction had developed 13 libraries into “Wisdom Innovative Library” followed the Prison Library Standard 2007 to improve the quality of prisoners. This project aims at the development of 60 prison libraries in Thailand. Thai Library Association under the Patronage of H.R.H. Princess Maha Chakri Sirindhorn with the support of the Stock Exchange of Thailand Foundation, in 2011-2012 renovated the old social building in Bang Khuang Central Prison Nonthaburi to be lively library in the areas of knowledge material collection wisdom and occupations development, library learning activities for prisoners and results and assessment of the project. The new Wisdom Innovative Library of Bang Khuang Central Prison handover ceremony, by Professor Khunying Maenmas Chavalit President of Thai Library Association and Mrs. Chanisa Chutiphat of the Stock Exchange of Thailand to Mr. Vasan Sinkhasalit Deputy Director General Department of Correction, took place in Bang Khuang Central Prison on 22nd May 2012.

ห้องสมุดพร้อมปัญญา เรือนจำกลางบางขวาง

สุจิตร สุวภาพ*

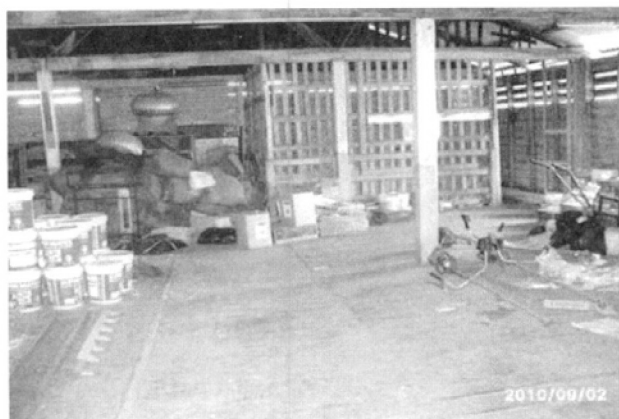
ห้องสมุดถือว่าเป็นศูนย์กลางในการศึกษาตามอัธยาศัย มีส่วนเชื่อมโยงระบบการศึกษาในระบบและนอกระบบโรงเรียนอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต อีกทั้งเอื้อต่อวิถีชีวิตและความสนใจของผู้ต้องขังในการศึกษาหาความรู้ อันจะส่งผลให้ผู้ต้องขังสามารถปรับตัวให้ดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุขภายหลังการพ้นโทษ ททัณทสถานฯ จึงได้จัดทำโครงการปรับปรุงห้องสมุด ณ ฝ้ายปกครองแดน 1 โดยปรังปรุงให้เป็นไป ตามเกณฑ์มาตรฐาน รวมทั้งส่งเสริมสนับสนุนให้แดนต่างๆ จัดทำมุมอ่านหนังสือ และเปิดบริการห้องสมุดเคลื่อนที่โดยสับเปลี่ยนข่าวสารไปยังทุกแดน เพื่อให้ผู้ต้องขังได้ค้นคว้าด้วยตนเอง รู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ มีความรู้ก้าวทันต่อสภาวะการเปลี่ยนแปลงของสังคมและพร้อมกลับตัวเป็นคนดีสู่สังคมภายหลังการพ้นโทษ

กรมราชทัณฑ์ได้จัดทำ “ห้องสมุดพร้อมปัญญา” ตามแนวพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ตั้งแต่ปี พ.ศ.2546 โดยจัดทำ “ห้องสมุดพร้อมปัญญา” ในเรือนจำเพื่อให้บริการด้านการศึกษา ข้อมูลข่าวสารสนเทศแก่ผู้ต้องขัง และเจ้าหน้าที่เรือนจำที่ผ่านมาได้ปรับปรุงห้องสมุดในเรือนจำทั่วประเทศให้มีความพร้อมในการให้บริการ เป็นไปตามมาตรฐานห้องสมุดเรือนจำ/ทัณฑสถาน พ.ศ.2550 ได้รับพระมหากรุณาธิคุณจาก สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จพระราชดำเนินทรงเปิด “ห้องสมุดพร้อมปัญญา” ในเรือนจำไปแล้ว 13 แห่ง

สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ ตระหนักความสำคัญของแหล่งเรียนรู้โดยสำรวจพื้นที่และจัดทำโครงการพัฒนาห้องสมุดพร้อมปัญญา ต่อตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ซึ่งได้สนับสนุนงบประมาณ 1 ล้านบาทเพื่อปรับปรุงห้องสมุดพร้อมปัญญาให้เป็นแหล่งเรียนรู้มีชีวิตต่อไป

*กรรมการ โครงการพัฒนาห้องสมุดพร้อมปัญญา เรือนจำกลางบางขวาง

อาคารภายนอกและภายในก่อนการพัฒนา

วัตถุประสงค์

1. เพื่อพัฒนาและยกระดับห้องสมุดเรือนจำกลางบางขวาง ให้เป็น “ห้องสมุดพร้อมปัญญา เรือนจำกลางบางขวาง” ในพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
2. เพื่อร่วมพัฒนาและปรับปรุงห้องสมุดที่เพียบพร้อม สำหรับให้บริการด้านข้อมูลข่าวสาร สารสนเทศแก่ผู้ต้องขังในเรือนจำกลางบางขวางอย่างทั่วถึง
3. เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้ต้องขังในเรือนจำกลางบางขวางได้ศึกษาหาความรู้ เพื่อพัฒนาตัวเองอย่างต่อเนื่อง ตลอดช่วงเวลาที่ต้องโทษ
4. เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการให้บริการของห้องสมุดเรือนจำ ให้เป็นตามบทบาทภารกิจของห้องสมุดเรือนจำอย่างแท้จริง ทั้งในแง่ การให้บริการข้อมูลข่าวสาร บริการส่งเสริมการอ่าน บริการค้นคว้าประกอบการเรียน การศึกษาของผู้ต้องโทษ

กลุ่มเป้าหมาย

1. เชิงปริมาณ จัดทำ “ห้องสมุดพร้อมปัญญา” เพื่อเป็นห้องสมุดต้นแบบห้องสมุด 3 ดี ตั้งแต่การปรับปรุงห้องสมุด ออกแบบตกแต่งภูมิทัศน์ จัดหาวัสดุครุภัณฑ์ที่จำเป็น จัดหาทรัพยากรสารสนเทศ และระบบห้องสมุด ตามหลักเกณฑ์ ห้องสมุด 3 ดี
2. เชิงคุณภาพ พัฒนา “ห้องสมุดพร้อมปัญญา” ให้เป็นห้องสมุดที่มีระบบการบริหารจัดการ และการให้บริการที่มีประสิทธิภาพ เป็นไปตามมาตรฐานห้องสมุดสากล เป็นแหล่งการเรียนรู้ภายในเรือนจำที่ผู้ต้องขังมีโอกาสดำเนินการใช้บริการอย่างทั่วถึง มีระบบจัดเก็บและสืบค้นข้อมูลผ่านโปรแกรมระบบห้องสมุดอัตโนมัติ

1. การพัฒนาด้านองค์ความรู้ สติปัญญา & อาชีพ

เพื่อสร้างโอกาสแก่ผู้ต้องขังในการศึกษาความรู้ สร้างปัญญาและอาชีพ ระหว่างต้องขังให้มั่งคั่งความรู้ และพัฒนาสติปัญญา และสร้างอาชีพหลังจากออกจากเรือนจำโดยการจัดมุมความรู้ต่าง ๆ ได้แก่

- มุมพระราชนิพนธ์
- มุมหนังสือ & ตำราเรียน
- มุมกฎหมาย
- มุม มสธ.
- มุมวารสาร & นิตยสาร
- มุมซ่อมและบำรุงรักษาหนังสือ
- มุมคอมพิวเตอร์ และโสตทัศน

2. การจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ผู้ต้องขัง

- อบรมการสร้าง & ส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน
- อบรมหลักสูตรว่าด้วยเรื่องห้องสมุด
- อบรมการซ่อมและบำรุงรักษาหนังสือสำหรับผู้ช่วยบรรณารักษ์
- อบรมหนังสือมือทำ กล้องเอกสาร
- อบรมโปรแกรมระบบห้องสมุดอัตโนมัติ สพลู.

3. การติดตามและประเมินการเรียนรู้ผู้ต้องขัง

- ติดตามและประเมินการใช้ห้องสมุดพร้อมปัญญาของผู้ต้องขัง
- ติดตามและประเมินการให้บริการของบรรณารักษ์
- ติดตามและประเมินการเรียนรู้และพัฒนาการของผู้ต้องขัง
- สรุปและรายงานความก้าวหน้า

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

ต่อกลุ่มเป้าหมาย

1. เป็นการเพิ่มปริมาณ และคุณภาพ “ห้องสมุดพร้อมปัญญา” สสนองแนวพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี อย่างเป็นรูปธรรม
2. ผู้ต้องขังโทษสูงที่ต้องโทษในเรือนจำ/ทัณฑสถาน มีโอกาสได้ใช้บริการห้องสมุด เพื่อศึกษาหาความรู้ สร้างเสริมสติปัญญา และพัฒนาตนเอง ให้มีความรู้เท่าทันกับการเปลี่ยนแปลง ของสังคมภายนอก ผ่อนคลายความตึงเครียดโดยการอ่านหนังสือ อันจะส่งผลดีต่อการปรับตัว ให้อยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข ภายหลังพ้นโทษ
3. ผู้ต้องขังซึ่งอยู่ระหว่างเรียนต่อระดับต่างๆ (ระหว่างต้องโทษ) มีโอกาสเข้าใช้ บริการห้องสมุด เพื่อศึกษาค้นคว้า หาความรู้เพิ่มเติม เป็นการเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการศึกษา ในเรือนจำให้เท่าเทียมกับสถานศึกษาภายนอก

ต่อสังคมโดยรวม

1. เจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานภายในเรือนจำ/ทัณฑสถาน ซึ่งใช้ชีวิตส่วนใหญ่ปฏิบัติงาน ในเรือนจำ มีโอกาสได้ใช้บริการจากห้องสมุด
2. มีห้องสมุด 3 ดี ในเรือนจำ จะเป็นต้นแบบสำหรับการพัฒนาห้องสมุดเรือนจำ ทั่วประเทศ กว่า 140 แห่ง
3. ผู้ที่เคยกระทำความผิดพลาดตระหนัก สำนึกว่าสังคมภายนอกไม่ได้ทอดทิ้ง และให้ โอกาสให้พวกเขาเหล่านั้น มีกำลังใจที่จะปฏิบัติตนเป็นคนดี ไม่ทำร้ายสังคมอีกต่อไป

ความต่อเนื่องของโครงการ

1. สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ ร่วมกับกรมราชทัณฑ์ ในการดำเนินการอย่างต่อเนื่องกับเรือนจำกลางบางขวาง ในการจัดกิจกรรม อบรม ให้ความรู้แก่ผู้ต้องขังให้มีความรู้สึกไม่ถูกทอดทิ้ง กลับตัว กลับใจ เพื่อเป็นพลเมืองที่ดีของประเทศไทย

2. การประสานงานความร่วมมือกับจังหวัดนนทบุรี ในการฝึกอาชีพแก่ผู้ต้องขังตามความสนใจและความสามารถอย่างต่อเนื่อง ทุกไตรมาส เพื่อติดตามและประเมินฝีมือผู้ต้องขังสำหรับการจำหน่ายฝีมือผู้ต้องขังในกรณีที่มีการพัฒนาฝีมือแรงงานตามความต้องการของตลาดแรงงาน

3. สร้างความร่วมมือระหว่างภาคีเครือข่ายในการเข้าไปจัดกิจกรรมในรูปแบบต่างๆ โดยประเมินจากความสนใจและความต้องการของผู้ต้องขัง และสร้างโอกาสให้แก่ผู้ต้องขังในการพัฒนาตนเองอย่างถูกต้องตามกฎหมาย

4. สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ ติดตามและจัดกิจกรรมร่วมกับเรือนจำอย่างต่อเนื่อง และประเมินความพึงพอใจและความต้องการของผู้ต้องขังในการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้ต้องขัง ตลอดจนเจ้าหน้าที่เรือนจำต่อไป อย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง

5. กรมราชทัณฑ์ ร่วมกับสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ จะพัฒนาห้องสมุดพร้อมปัญญา เรือนจำกลางบางขวาง ให้เป็นห้องสมุดต้นแบบที่มีทรัพยากรสารสนเทศที่สอดคล้องกับหลักปรัชญาพอเพียง และหนังสือดีมีคุณค่า มีบรรยากาศห้องสมุด 3 ดี มีสื่อที่ทันสมัย มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านและการเรียนรู้ มีการจัดอบรมวิชาชีพห้องสมุดแก่เจ้าหน้าที่บรรณารักษ์ และผู้ต้องขัง ให้มีความรู้ มีความสามารถในการค้นหาหนังสือ จัดหมวดหมู่หนังสือ ชื่อมแซมหนังสือ บำรุงรักษาหนังสือ จัดทำกล่องเอกสารสำหรับห้องสมุด ให้ครบวงจรและสามารถสร้างเป็นอาชีพต่อไปในอนาคต ตามพระราชดำริในสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

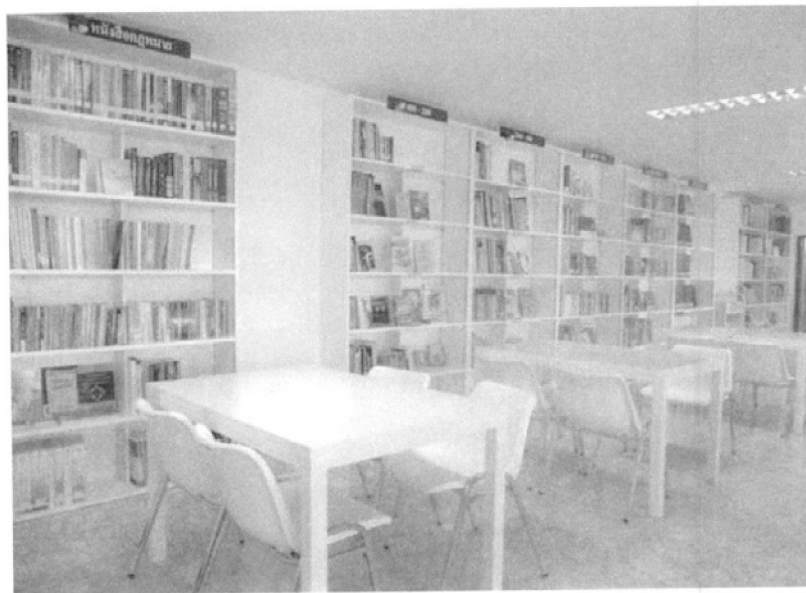
การวัดผลสัมฤทธิ์

พัฒนาคุณภาพชีวิตผู้ต้องขังจากที่ไม่มีความหวัง ไร้อนาคต ให้รู้สึกมีคุณค่า และมีความหวัง โดยการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ ศึกษาหาความรู้ พัฒนาอาชีพ และสร้างอาชีพ มีสมาธิ และมีความสุขระหว่างต้องขังในเรือนจำ

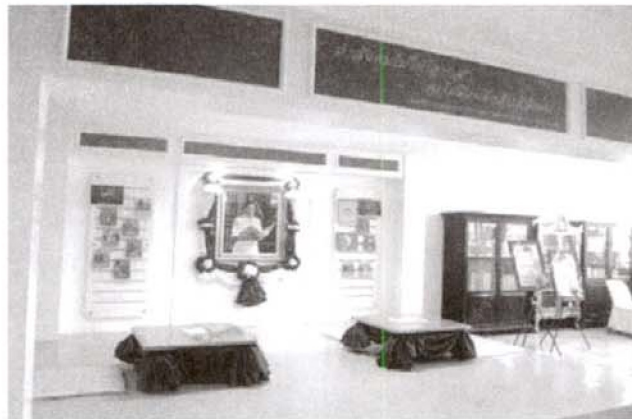
ในขณะนี้ผู้ต้องขังที่กำลังศึกษา 27% ดังนั้นการพัฒนาผู้ต้องขังเพื่อให้เห็นคุณค่าของการศึกษา โดยสร้างโอกาสในการศึกษา หาความรู้ หรือพัฒนาอาชีพ เพื่อให้ผู้ต้องขังมีจุดมุ่งหมายในชีวิตอนาคตต่อไป เนื่องจากผู้ต้องขังในเรือนจำกลางบางขวาง เป็นนักโทษชาย

ที่ต้องโทษคดีอุกฉกรรจ์ กว่า 4,000 คน ทั้งนี้กรมราชทัณฑ์ ได้จัดโครงการ Art Gallery เป็นการใช้ศิลปะบำบัด ผ่อนคลายความตึงเครียดของผู้ต้องโทษ หากนักโทษรายใดส่อแววศิลปินก็พร้อมผลักดันให้ได้เกิด เหมือนกับที่เคยปั้นนักมวยของสโมสรราชทัณฑ์ให้โด่งดัง ก้าวถึงฝั่งฝันกับตำแหน่งแชมป์โลก สำหรับนักโทษที่สมัครเข้าโครงการเรียนวาดภาพ ไม่ได้จำกัดเฉพาะผู้ต้องขังชาวไทย โดยใช้เวลาเรียน 40 ชั่วโมง ก็สามารถแสดงผลงานทั้งภาพวาดสีน้ำมัน ภาพลายเส้น ภาพสีไม้ และภาพสีชอล์ค

การพัฒนาฝีมือแรงงานผู้ต้องขัง นอกจากศิลปะบำบัดแล้ว การจัดอบรมหนังสือทำมือ การซ่อมแซม เข้าปาก เย็บเล่ม การเย็บกึ่ง การจัดทำกล่องเอกสาร อันเป็นฝีมือแรงงานที่ค่อนข้างต้องการความประณีต โดยต้องมีสมาธิในการทำงานค่อนข้างสูงเนื่องจากหนังสือแต่ละหน้ามีความละเอียดอ่อน เป็นการช่วยทำให้ผู้ต้องขังมีความละเอียดอ่อน มีสมาธิในการทำงาน ทำให้ลดความเครียดระหว่างต้องขัง สร้างความสุขขณะทำงาน และสามารถพัฒนาเป็นวิชาชีพต่อไปภายภาคหน้า ซึ่งโครงการดังกล่าว เป็นพระราชดำริในสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ได้พระราชทานแก่กรมราชทัณฑ์ ในการให้ผู้ต้องขังได้ซึมซับห้องสมุดและการซ่อมแซมหนังสือ อันเป็นการบำบัดผู้ต้องขัง และสร้างอาชีพแก่ผู้ต้องขังต่อไป

ห้องสมุดพร้อมปัญญา เป็นนามพระราชทานจากสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี สำหรับห้องสมุดเรือนจำ/ทัณฑสถานที่ผ่านเกณฑ์มาตรฐานตามหลักเกณฑ์สากล อันจะเป็นแหล่งการเรียนรู้ที่สมบูรณ์ โดยมีเป้าหมายที่จะให้มีห้องสมุดในเรือนจำ/ทัณฑสถานในรูปแบบพัฒนาห้องสมุดที่ได้รับการพัฒนาให้มีคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐานสำหรับห้องสมุดเรือนจำ/ทัณฑสถาน พร้อมทั้งเป็นห้องสมุดพร้อมปัญญา โดยกำหนดกลุ่มเป้าหมาย 60 แห่ง ใน พ.ศ.2558 และให้ครบทุกแห่งภายใน พ.ศ.2560

ในวันที่ 22 พฤษภาคม 2555 ศาสตราจารย์พิเศษ คุณหญิงแม้นมาส ชวลิต นายกสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ และนางชนิสา ชูติภักดิ์ ผู้ช่วยผู้จัดการ ตลาดหลักทรัพย์ฯ ร่วมส่งมอบห้องสมุดพร้อมปัญญา เรือนจำกลางบางขวาง แก่ นายสมศักดิ์ รังสีโยภาส รองอธิบดีกรมราชทัณฑ์ และนายวสันต์ สิงคเสลิต ผู้บัญชาการเรือนจำกลางบางขวาง ซึ่งเป็นการสนับสนุนทุนทรัพย์จากมูลนิธิตลาดหลักทรัพย์ฯ รวม 1 ล้านบาท โดยพัฒนาให้เป็นห้องสมุดมาตรฐานโดยสมาคมห้องสมุดฯ เพื่อตอบสนองแนวพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ในการเป็นแหล่งเรียนรู้และพัฒนาตนเองของผู้ต้องขังเพื่อเตรียมความพร้อมคืนคนดี มีคุณค่า สู่สังคมไทย

หน่วยงานต่างๆ ได้ร่วมสนับสนุน “ห้องสมุดพร้อมปัญญา” เรือนจำกลางบางขวาง โดยนายวสันต์ สิงคเสลิต ผู้บัญชาการเรือนจำกลางบางขวาง และนายจรูญ เห่งลา ผู้อำนวยการส่วนพัฒนาผู้ต้องขัง เรือนจำกลางบางขวาง รับมอบหนังสือเข้า “ห้องสมุดพร้อมปัญญา” ภายในเรือนจำ โดย นางกัณทรรัตน์ เจริญมิตรผ่อง ผู้ช่วยประธานเจ้าหน้าที่บริหาร ฝ่ายสื่อสารองค์กรและ

ธุรกิจสัมพันธ์เคทีซี หรือ บริษัท บัตรกรุงไทย จำกัด (มหาชน) ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการจัดกิจกรรมปันความรู้ นำคณะสื่อมวลชน พนักงาน และนักศึกษาฝึกงานโครงการ Learn & Earn @ KTC ภายใต้ชมรม “KTC PR Press Club” เยี่ยมชมห้องสมุดพร้อมปัญญา ร่วมแลกเปลี่ยนประสบการณ์ เรื่อง “อิสรภาพบนเส้นบรรทัด 13 นักโทษประหาร” กับนายแพทย์วิสุทธิ บุญเกษมสันติ และนายภุมรินทร์ ภมรตราชูกุล โดยมีนายกิตติพัฒน์ เดชะพหล ผู้ตรวจราชการกรมราชทัณฑ์ ร่วมเป็นวิทยากร และผู้รับรางวัล ศ.คุณหญิงแม่นมาส ขวลิต สายงานพัฒนาห้องสมุดร่วมบริจาค ได้แก่ นางสาวเอมอร ตันเถียร ร่วมบริจาคหมวกหนังสือกฎหมาย และคอมพิวเตอร์ สำหรับใช้งานในห้องสมุด จำนวน 3 เครื่อง มูลค่าหนึ่งแสนบาทถ้วนและนางเฉลิมศรี กลประณีต ร่วมบริจาคเงินจำนวนห้าหมื่นบาทเพื่อทำกิจกรรมการซ่อมหนังสือ เป็นต้น

บรรณานุกรม

สุจิตร สุภาพ. (2552). โครงการพัฒนาห้องสมุดพร้อมปัญญา เรือนจำกลางบางขวาง.

กรุงเทพฯ สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย.

ห้องสมุดพร้อมปัญญา. สืบค้นเมื่อ 13 พฤษภาคม 2556, จาก <http://br.correct.go.th/spn/index.php/2011-11-26-15-45-57/75-2012-05-11-03-20-58.html>

